

امنیت فضای مجازی و دفاع الکترونیکی

جلسه بیست و نهم
فصل سوم: احکام امنیت فضای مجازی
۹۵/۱۰/۹

دسته اول: ربع دینار قول مشهور

دسته دوم: خمس دینار از مرحوم صدوق قول به خمس دینار نقل شده است. (المقنع، ص

۱۵۰) برخی از متأخرین قائل به خمس دینار (رساله توضیح المسائل، شبیری، ص ۶۳۲)

دسته سوم ثلث دینار: (رساله توضیح المسائل، فیاض، ص ۶۶۶)

دینار کامل: و عمانی قائل به دینار کامل (به نقل از مختلف الشیعة، ص ۷۷۲)

تقدیر به درهم: همچنین برخی روایات نیز دو یا سه یا پنج یا ده درهم را تعیین کرده‌اند.

جمع بين روايات:

٣- قول مقدار سيورى حلى (م. ٨٢٦): تقدم روايات ربع دينار به دليل اختلاف اسعار

همچنين آقاى موسوى اردبيلى (م. ١٤٣٨) قائل به اختلاف اسعار شده است:

الذي يقوى في النظر، هو حمل الاختلاف الموجود في الطوائف المذكورة من الروايات على اختلاف الدراهم و الدنانير بحسب الوزن، و اختلاف القيمة السوقية بين الذهب و الفضة من حيث نسبة أحدهما إلى الآخر و نسبتهما إلى سائر الأمتعة. و هذا أمر يتفق كثيراً بالنسبة إلى النقود، و له قانون خاص اقتصادي؛ فكلما كان النقد في أيدي الناس موفوراً و الأمتعة قليلة، تكون النقود حينئذٍ أرخص قيمة من الأمتعة، و كلما كان الأمر بالعكس ينعكس الأمر؛ و كذلك لو كان الذهب موفوراً بالنسبة إلى الفضة، يكون الدينار أرخص، و لو انعكس الأمر انعكست النتيجة. و هذا أمر واضح محسوس حتى في زماننا هذا، و الحال أنّ النقود هي ورقية لا ذهبية و لا فضية؛ و في العهود القديمة كان الأمر كذلك، و على ذلك يحمل قول الصادق عليه السلام: «بلغ الدينار ما بلغ»، و ليس له معنى غير ذلك، و له من التاريخ خير شاهد. و الحاصل أنّ الدينار و الدرهم لم يكن ثابتاً وزناً، و لا خالصاً نقاوة، و لا متفقاً خلطاً و سعراً، و عليه يمكن حمل اختلاف الأخبار على هذه الجهة؛

جمع بين روايات:

٣- اشكالات وارد بر كلام آقاي موسوي اردبيلي

همچنين آقاي موسوي اردبيلي (م. ١٤٣٨) قائل به اختلاف اسعار شده است:

ثمَّ إِنَّه صَادَفَ عَصْرَ الْبَاقِرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ زَمَنَ بَنِي أُمَيَّةَ، وَ كَانَ عَصْرَ فَوْضَى (هَرَج وَ مَرَج) وَ
اِخْتِلَافَاتٍ وَ خُصُومَاتٍ دَاخِلِيَّةٍ وَ لَمْ يَكُنْ عِنْدَ الْحُكُومَةِ آنَ ذَاكَ نَقْدِيَّةٌ كَافِيَةٌ، فَالذَّهَبُ كَانَ
قَلِيلًا، وَ كَانَ الدِّينَارُ أَغْلَى. وَ لَكِنْ فِي عَصْرِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَتِ الْحُكُومَةُ أَقْوَى
نِسْبَةً، وَ تَمْتَلِكُ سُلْطَةً سِيَاسِيَّةً وَ اقْتِصَادِيَّةً، حَيْثُ كَانَتِ الثَّرَوَاتُ تَجْلِبُ إِلَيْهَا وَ الذَّهَبُ يَكْثُرُ
عِنْدَهَا. وَ عَلَى هَذَا فَلَيْسَ لِلتَّقِيَّةِ وَ غَيْرِهَا دَخْلٌ فِيْمَا ذَكَرَ مِنَ الْاِخْتِلَافِ، بَلْ يَحْتَمِلُ قَرِيبًا أَنْ
يَكُونَ مَنْشُؤُهُ الْاِخْتِلَافُ فِي الْأَسْعَارِ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ.

۳- اشکالات وارد بر کلام آقای موسوی اردبیلی

اولاً واقعیت این است که زمان امامت امام باقر علیه السلام مقارن با زمان ثبات حکومت خلفای بنی امیه بوده و لااقل بخشی از زمان امامت امام صادق علیه السلام مقارن با زمان تبدل خلافت و بی‌ثباتی حکومت و هرج و مرج اجتماعی بوده و این عکس چیزی است که آقای موسوی اردبیلی ادعا کرده است.

توضیح:

زمان امامت امام باقر علیه السلام مصادف است با خلافت پنج تن از مروانیان: که همگی از نوادگان مروان بودند طی این دوره که حدود ۲۸ سال به طول انجامید حکومت مروانیان حکومتی مستقر و دارای اموال بسیار بوده است.

۸۶	۶- خلافت ولید بن عبدالملک ۹ سال ۸ ماه ۲ روز	
۹۵	شهادت امام زین العابدین (ع)	
۹۶	۷- خلافت سلیمان بن عبدالملک ۲ سال ۶ ماه ۱۵ روز	
۹۹	۸- خلافت عمر بن عبدالعزیز بن مروان (۲ سال ۵ ماه ۵ روز)	
۱۰۱	۹- خلافت یزید بن عبدالملک (۴ سال ۱۳ روز)	
۱۰۵	۱۰- خلافت هشام بن عبدالملک (۹ سال ۹ ماه ۹ روز)	

۳- اشکالات وارد بر کلام آقای موسوی اردبیلی

۶- زمان امامت امام باقر علیه السلام از آخرین سال خلافت ولید بن عبدالملک شروع می‌شود. او خلیفه‌ای مقتدر و سرزمین اسلام را به پاکستان و اسپانیا امروزی گسترش داد و مسجد جامع اموی را بنیان نهاد که شگفت‌انگیزترین مساجد جهان است.

۷- سلیمان بن عبد الملک نیز کمی از برادرش نداشت و در زمان او گرگان و طبرستان بدست مسلمانان افتاد و قسطنطنیه را محاصره کرد در رمله در فلسطین اقامت گزید تا به امپراتوری بیزانس حمله کند امام عجل مهلتش نداد و در سال ۹۹ هجری مُرد. (جنگ در اقصا نقاط جهان اسلام = آرامش نسبی در درون جامعه اسلامی)

۸۶	۶- خلافت ولید بن عبدالملک ۹ سال ۸ ماه ۲ روز
۹۵	شهادت امام زین العابدین (ع)
۹۶	۷- خلافت سلیمان بن عبدالملک ۲ سال ۶ ماه ۱۵ روز
۹۹	۸- خلافت عمر بن عبدالعزیز بن مروان (۲ سال ۵ ماه ۵ روز)
۱۰۱	۹- خلافت یزید بن عبدالملک (۴ سال ۱۳ روز)
۱۰۵	۱۰- خلافت هشام بن عبدالملک (۹ سال ۹ ماه ۹ روز)

۳- اشکالات وارد بر کلام آقای موسوی اردبیلی

۸- در دوران عمر بن عبدالعزیز نیز که به محبت آل علی مشهور بود رونق اقتصادی به دلیل فتوحات مسلمین حاکم بود. نقل تاریخی در زندگانی عمر بن عبدالعزیز شاهد این معناست. مسعودی می‌نویسد او پراهنی به قیمت ۴۰۰ درهم خریده و بین فرزندان امیر المؤمنین علی علیه السلام ده هزار دینار تقسیم کرده است.

۹- یزید بن عبدالملک نیز روزهای خلافتش روزهای کشورگشایی و گشایش بود و سپاهش در شهرهای ماوراءالنهر با ترکان می‌جنگید
همچنین گفته‌اند او مردی عیاش و دوستدار لهو و لعب بود و حبابه را که کنیزی آوازه‌خوان بود به چهارهزار دینار خرید.

۸۶	۶- خلافت ولید بن عبدالملک ۹ سال ۸ ماه ۲ روز
۹۵	شهادت امام زین العابدین (ع)
۹۶	۷- خلافت سلیمان بن عبدالملک ۲ سال ۶ ماه ۱۵ روز
۹۹	۸- خلافت عمر بن عبدالعزیز بن مروان (۲ سال ۵ ماه ۵ روز)
۱۰۱	۹- خلافت یزید بن عبدالملک (۴ سال ۱۳ روز)
۱۰۵	۱۰- خلافت هشام بن عبدالملک (۹ سال ۹ ماه ۹ روز)

۳- اشکالات وارد بر کلام آقای موسوی اردبیلی

۱۰- آخرین خلیفه معاصر امام باقر علیه السلام هشام بن عبدالملک است او نیز خلیفه‌ای مقتدر و در اقصا نقاط سرزمین اسلامی جنگهایی کرده که اکثراً همراه پیروزی بوده و موجبات گسترش اسلام را پدید آورد. در زمان او کشور اسلامی به بلاد سند و چین گسترش یافت و نقل است که جنید بن عبدالرحمن سردار فاتح سند ۸۰ میلیون درهم و ۶۵۰ هزار اسیر گرفت و بارها چنین مقدارهایی را بین لشکریان خود تقسیم کرد.

به دستور او ابتدا در سال ۱۱۴ امام باقر علیه السلام را مسموم کردند و به شهادت رسانیدند و سپس قیام زید بن علی را سرکوب کردند و او و سپس پسرش یحیی را به شهادت رساندند. هشام یازده سال بعد از شهادت امام باقر علیه السلام نیز حکومت

۸۶	۶- خلافت ولید بن عبدالملک ۹ سال ۸ ماه ۲ روز	ک
۹۵	شهادت امام زین العابدین (ع)	
۹۶	۷- خلافت سلیمان بن عبدالملک ۲ سال ۶ ماه ۱۵ روز	
۹۹	۸- خلافت عمر بن عبدالعزیز بن مروان (۲ سال ۵ ماه ۵ روز)	
۱۰۱	۹- خلافت یزید بن عبدالملک (۴ سال ۱۳ روز)	
۱۰۵	۱۰- خلافت هشام بن عبدالملک (۹ سال ۹ ماه ۹ روز)	

۳- اشکالات وارد بر کلام آقای موسوی اردبیلی

۱۰۵	۱۰- خلافت هشام بن عبدالملک (۹۱ سال ۹ ماه ۹ روز)
۱۱۴	شهادت امام باقر (ع)
۱۲۵	۱۱- خلافت ولید بن یزید (۱۱ سال ۲ ماه ۲۲ روز)
۱۲۵	۱۲- خلافت یزید بن ولید (یزید سوم) (۵ یا ۲ ماه و ۱۰ روز ص ۲۴۹) قائل به قول معتزله
۱۲۶	۱۳- خلافت ابراهیم بن الولید ذی الحجه - ۴ یا ۲ ماه- ایام هرج و مرج
۱۲۷	۱۴- خلافت مروان بن محمد بن مروان بن الحکم- ۱۴ صفر (۵ سال ۲ ماه ۱۰ روز) - ۸ ماه آن با بنی العباس جنگید تا کشته شد ص ۲۵۰
۱۳۲	۱- خلافت ابو العباس السفاح عبدالله بن محمد بن علی بن عبدالله بن عباس بن عبدالمطلب (۴۱ سال ۹ ماه ۲۰ روز ص ۲۶۶)
۱۳۶	۲- خلافت ابو جعفر المنصور عبدالله بن محمد بن علی بن عبدالله بن عباس بن عبدالمطلب (۲۲ سال و ۹ روز)
۱۴۵	منصور دوانیقی مرکز خلافت عباسی را از کوفه به شهر نوبنیاد بغداد انتقال داد.
۱۴۸	شهادت امام صادق (ع)

۳- اشکالات وارد بر کلام آقای موسوی اردبیلی

۱۱- هشام یازده سال بعد از شهادت امام باقر علیه السلام نیز حکومت کرد. ولی بعد از او ولید بن یزید به قدرت رسید و چون هشام در صدد بود او را از ولیعهدی برکنار کند و پسرش را ولیعهد کند بین او و عمویش اختلاف افتاد. بعد از مرگ هشام، ولید تمام ولات عمویش را به جز یک نفر که با برکناری او موافق نبود برکنار کرد. هم او و هم خلیفه بعد از او یزید بن ولید مردانی عیاش و میگساز و اهل ساز و آواز بود و با فاسقان و اهل فجور به عیش و نوش می پرداختند. در زمان آنان کار بنی امیه به شدت پریشان شده، فتنه ها علیه این دولت برانگیخته شد و شهرهایشان به آشوب کشیده شد طوری که نقل شده مردم مصر امیر خود حفص بن ولید حضرمی را کشته و مردم مدینه عبدالعزیز بن عمر بن عبدالعزیز (عامل خلیفه در این شهر) را از شهر بیرون کردند. گفته اند که زمان مرگ ولید در خزانه ۴۷ میلیون دینار بود که یزید همه آن را خرج کرد.

۳- اشکالات وارد بر کلام آقای موسوی اردبیلی

بعد از یزید برادرش ابراهیم به خلافت رسید ولی مدت خلافتش چند ماهی بیش نبود. طی دو سال سه خلیفه تغییر کرده بودند و این امر موجب گردید که در ایام ابراهیم هرج و مرج شدیدی بر حکومت فراگیر شده بود و خلافت از هیئت افتاده و اختلافات زیادی حاکم بود.

با ورود مروان بن محمد سپاه شام شکست خورد و ابراهیم فرار کرد و مروان به خلافت رسید. اسباب سقوط حکومت اموی از پیش آماده شده بود و مروان فقط توانست مدتی آن را به تأخیر اندازد. در زمان او شورشهای متعددی در اطراف و اکناف بلاد اسلامی روی داد که از آن جمله شورش اهل حمص، مردم غوطه، فلسطینیها و نیز ناآرامی‌هایی در عراق بود. اشتغال مروان به سرکوب شورش‌های شام، عراق و اردن او را از خراسان غافل کرد و همانجا بود که عباسیان با دعوت خود زمینه حکومتشان را فراهم آوردند و زمینه برای سقوط امویان فراهم گردید تا این که بالاخره پس از هشت ماه جنگ از عباسیان شکست خورد و به مصر گریخت و همانجا کشته شد. سفاح اولین خلیفه عباسی چهار سال و اندی خلافت کرد و پس از او منصور دوانیقی به مدت ۲۲ سال از سال ۱۳۶ تا سال ۱۵۸ خلافت را بر عهده داشت و در سال ۱۴۸ امام جعفر صادق به دست او مسموم و به شهادت رسید.

۳- اشکالات وارد بر کلام آقای موسوی اردبیلی

گفته‌اند در میان خلفای بنی امیه در زمان امام باقر علیه السلام فقط هشام فردی لایق و حکومتدار بود و بقیه خلفای بعد از او عیاش بودند و کار خلافت را به هرج و مرج کشیدند.

طبیعتاً در دوره امام باقر علیه السلام ایام ثبات بوده و ایام هرج و مرج مربوط است به خلفای بعد از هشام در زمان امام صادق علیه السلام. علاوه بر آن تبدل خلافت از امویان به عباسیان نیز در زمان امام صادق علیه السلام روی داده است.

بنابر این برخلاف ادعای محقق اربیلی زمان امامت امام باقر علیه السلام ایام ثبات و میانه زمان امامت امام صادق علیه السلام در غالب احیان ایام هرج و مرج بوده است. این ایام از سال ۱۲۵ یعنی خلافت یزید بن ولید شروع و تا سال ۱۳۶ زمان شروع خلافت منصور ادامه داشته است.

۳- اشکالات وارد بر کلام آقای موسوی اردبیلی

مقصود از تطویل در کلام این بود که معلوم شود که بر خلاف آنچه در کلام محقق اردبیلی آمده است، زمان امامت امام باقر علیه السلام زمان ثبات حکومت خلفای بنی امیه و سرازیر شدن ثروت به داخل ممالک اسلامی به دلیل توسعه سرزمین‌های اسلامی بنابر این حکومت پول کافی داشته و طلا نزد حکام و لشکریان پیروز بسیار بوده و طبیعتاً باید طبق قانون عرضه و تقاضا دینار ارزش کمتری داشته باشد (برعکس آنچه محقق اردبیلی ادعا می‌کرد) و زمان امام صادق علیه السلام ممزوجی از زمان هرج و مرج و ثبات بوده است بنابر این باید در بخشی از حیات و امامت ایشان خزانه حکومت نقصان یافته و طلا عرضه کمتری داشته و ارزش بیشتری یافته باشد بنابر آنچه گفته شد می‌توان احتمال داد که ربع دینار زمان امام باقر علیه السلام معادل خمس دینار زمان امام صادق علیه السلام باشد. اما نمی‌توان احتمال داد که ربع دینار زمان امام صادق علیه السلام معادل با خمس دینار زمان امام باقر علیه السلام باشد. بنابر این مسأله عکس آن چیزی است که محقق اردبیلی ادعا کرده است. به عبارت دیگر اگر فرض کنیم که در برابر دینار زمان امام باقر علیه السلام ۴۰۰ هزار تومان کالا می‌داده‌اند و در برابر دینار زمان امام صادق ۵۰۰ هزار تومان کالا می‌داده‌اند چون در زمان هرج و مرج دینار کمتری در دست مردم بوده است، آنگاه باید ادعا کنیم که ربع دینار امام باقر علیه السلام معادل است با خمس دینار امام صادق علیه السلام و این عکس چیزی است که ما در روایات می‌بینیم بنابر این ارتفاع قیمت نمی‌تواند اختلاف بین احادیث را توجیه کند.

۳- اشکالات وارد بر کلام آقای موسوی اردبیلی

ثانیاً این که دینار و درهم وزن ثابتی نداشتند و از نظر خلوص نیز متفاوت بودند اگر منظورتان تفاوت همزمان است که دلیلی بر حمل روایات نمی‌شود چون با این اختلاف چطور ائمه به امری مردد ارجاع داده‌اند. اگر منظورتان تفاوت در زمانهای متفاوت است که بر آن دلیلی از تاریخ اقامه نشده که بیان دارد دینارهای زمان امام صادق سنگین‌تر از دینارهای زمان امام باقر علیهما السلام بوده باشد. به علاوه اگر فرض کنیم که چنین باشد حال سؤال بعدی این است که کدام یک از دو زمان معیار برای حال کنونی ماست و تفاوت این وزن را چگونه حل کنیم و با این اوصاف چگونه این دلیلی بر تقدم روایات ربع دینار بر خمس دینار است. ضمن این که وزن دینار شرعی که به تصریح بسیاری، همواره ثابت بوده و هیچ گونه تغییری در آن ایجاد نشده، به اندازه یک مثقال شرعی و معادل سه چهارم مثقال صیرفی است. علامه مجلسی این امر را مستند به اجماع خاصه و عامه می‌داند.

۳- اشکالات وارد بر کلام آقای موسوی اردبیلی

ثالثاً: بر فرض که کل مطالب ایشان صحیح باشد اینک سؤال اصلی این است که ما چگونه از این شواهد تاریخی بفهمیم که روایات ربع دینار بر روایات خمس دینار مقدمند. معلوم است که این شواهد به تنهایی برای گزینش ما کافی نیستند و نیازمند ضمیمه ادله دیگری هستیم. یعنی فرض کنیم که کل مطالب ایشان صحیح باشد، خوب حال از کجا بفهمیم که روایات زمان امام باقر علیه السلام را باید به کناری نهاد و بر اساس روایات ربع دینار فتوا داد؟

رابعاً: اگر حسب ادعای محقق اردبیلی فرض کنیم که ربع دینار در زمان امام باقر معادل خمس دینار در زمان امام صادق علیهما السلام بوده، معلوم می‌شود که معیار اصلی دینار نیست بلکه ارزشی است که موجب معادله تساوی بین این دو مجهول گردیده است. یعنی اگر فرض کنیم که معیار یک بار ربع دینار قرار گرفته و یک بار خمس دینار و با توجیه تاریخی هر دو را درست دانستیم و نگفتیم که یکی از آنها خطاست (مثلاً چون موافق تقیه است)، آنگاه باید بگوییم که ارزش آن دو مقدار یکسان است و بر مبنای دیگری آن معادله را تثبیت کنیم یعنی مثلاً بگوییم ربع دینار زمان امام صادق علیه السلام معادل با ارزش یک زره مثلاً دو درهم بوده و خمس دینار زمان امام باقر علیه السلام هم معادل ارزش یک زره یعنی همان دو درهم بوده پس معلوم می‌شود که معیار اصلی چیز دیگری غیر از ربع یا خمس دینار است و آن عبارتست از چیزی که ربع و خمس دینار در زمان‌های مختلف با آن مساوی بوده یعنی قیمت یک زره که مثلاً در هر دو زمان معادل دو درهم بوده و به دلیل اختلاف قیمت دینار در دو زمان با دو تعبیر بیان شده است.

۳- اشکالات وارد بر کلام آقای موسوی اردبیلی

خامساً: ادله احتیاط بعد از طرح ادله کشف واقع بررسی می‌شود پس نباید این دو را باهم خلط کرد و از یک استدلال با دو مقدمه در دو سطح استفاده کرد که یکی در فرض واقع گرایی است و دیگری در فرض شک بلکه باید مقدمات استدلال هر دو در یک ظرف فرض شود وگرنه استنتاج مخدوش است. در این حال اگر به شواهد تاریخی اخذ کنیم گزینش ربع دینار بر خمس دینار دلبخواهی و تصادفی می‌شود و اگر به ادله احتیاط اخذ کنیم دیگر نیازی به بیان شواهد تاریخی نیست.

والحمد لله رب العالمين